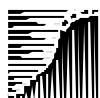

Beschikbaarheid en productie van biologische diervoeders

Ing. Jacob van Vliet
Ing. Lambert Westerlaken

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

© 2005 Expertisecentrum LNV, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Rapport EC-LNV nr. 2005/362
Ede, 2005

Teksten mogen alleen worden overgenomen met bronvermelding.

Deze uitgave kan schriftelijk of per e-mail worden besteld bij het Expertisecentrum LNV onder vermelding van code 2005/362 en het aantal exemplaren. De kosten per exemplaar bedragen € 5,-. Een factuur wordt meegestuurd bij de bestelling.

Oplage 50 exemplaren

Samenstelling Ing. Jacob van Vliet, Ing. Lambert Westerlaken

Druk Ministerie van LNV, directie IFZ

Productie Expertisecentrum LNV
 Bedrijfsvoering/Publicatiezaken
 Bezoekadres : Horapark, Bennekomseweg 41
 Postadres : Postbus 482, 6710 BL Ede
 Telefoon : 0318 822500
 Fax : 0318 822550
 E-mail : dkinfobalie@minlnv.nl

Voorwoord

In november 2004 richtte de Directie Landbouw aan ons het verzoek om een quick scannotitie te schrijven over de beschikbaarheid en de productie van biologische voeders. De achtergrond was de verandering in regelgeving dat per 25 augustus 2005 alle ingrediënten van biologische diervoeders van biologische origine moeten zijn en dat per 1 januari 2008 biologische diervoeders volledig gescheiden van gangbare diervoeders moeten worden bereid. In de Europese Commissie is nog discussie gaande over de nadere invulling van de veranderende regelgeving. De in onderhavig document opgenomen inventarisatie, bevindingen en daaraan gekoppelde adviezen vormen input voor deze nadere invulling.

Wij hebben bij de uitvoering van deze inventarisatie dankbaar gebruik gemaakt van de kennis die beschikbaar is bij de (belangenbehartigers van) producenten van biologische mengvoeders, in het bijzonder (in alfabetische volgorde) dhr. Van Gorp van A. van Gorp-Teurlings B.V. Mengvoeders te Waspik, dhr. Heuven van Reudink Biologische Voeders B.V. te Boxmeer en dhr. Tijkorte van Coöperatie ABCTA U.A. te Lochem. Daarnaast hebben Biologica, Skal en Vakgroep LTO Biologische Landbouw waardevolle informatie aangeleverd.

Tenslotte zijn we de contactpersoon van Directie Landbouw, mevr. Reerink, erkentelijk voor haar begeleiding, die gericht, positief kritisch en met een open houding verliep. Directie Landbouw heeft ondertussen deze inventarisatie gebruikt voor haar standpunten over betreffende regelgeving aan het adres van de Europese Commissie.

Ir. H. de Wilde
Waarnemend Directeur Expertisecentrum LNV

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
2	Achtergrond	9
2.1	Aanleiding	9
2.2	Probleem	9
3	Aanpak en resultaten	11
3.1	Beschikbaarheid biologische diervoeders en mogelijke gevolgen	11
3.1.1	Aanpak en respons	11
3.1.2	Voorgestelde aanpassingen in de beschikbaarheidstabel en discussie	11
3.1.3	Onderzoeken met voeders “afkomstig van de biologische landbouw”	13
3.1.4	Ingrediënten biologische voeders voor 95% of 100% van biologische oorsprong?	15
3.2	Gescheiden productie en transport	15
3.2.1	Aanpak en respons	15
3.2.2	Gescheiden productie	15
3.2.3	Gescheiden transport	16
3.3	Conclusies	17
3.3.1	Beschikbaarheid van biologische voeders en gevolgen voor houderij	17
3.3.2	Gescheiden productie en transport	19
Bijlage 1	Aanpak	21
Bijlage 2	Adreslijsten	23
Bijlage 3	Tabel met gegevens over beschikbaarheid van biologische voeders	25

1 Inleiding

De Directie Landbouw (DL) heeft de volgende vragen ter beantwoording bij het Expertisecentrum LNV (EC-LNV) neergelegd.

1. Kan Nederland per 25 augustus 2005 voldoen aan de dan geldende eis dat dieren in de biologische veehouderij alleen met voeders van biologische origine mogen worden gevoederd?
2. Welke problemen en (on)mogelijkheden zijn er met betrekking tot het gescheiden produceren van biologische en gangbare mengvoeders na 31 december 2007?

In deze notitie staan de antwoorden die via een quick scan-studie zijn opgesteld. Daarvoor zijn een in 2003 opgestelde tabel met daarin een overzicht van de beschikbaarheid van biologische diervoedergrondstoffen aan enkele grotere producenten, de belangenorganisatie van de diervoedersector (de Nederlandse Vereniging diervoederindustrie: Nevedi), het Productschap Diervoeder (PDV) en de controlerende instantie in de biologische sector (Skal) toegestuurd met het verzoek daarop commentaar te leveren. Daarnaast zijn enkele vragen over gescheiden productie van gangbare en biologische voeders voorgelegd aan alle producenten van en handelaren in biologische diervoeders, Skal, Nevedi en PDV.

2 Achtergrond

2.1 Aanleiding

Op basis van Verordening (EEG) nr. 2092/91¹ worden er normen gesteld voor het minimale aandeel diervoedergrondstoffen. Daarnaast schrijft Verordening (EG) nr. 223/2003² voor dat het niet meer is toegestaan om per 1 januari 2008 biologische en niet-biologische diervoeders op dezelfde productielijn te bereiden.

2.2 Probleem

Twee punten vormen het probleem:

1. Op 24 augustus 2005 loopt de derogatie af die het mogelijk maakt een bepaald percentage voeders van niet-biologische oorsprong in het voeder of rantsoen van biologisch gehouden dieren op te nemen (Verordening 2092/91 Annex IB punt 4.8). Vanaf vermelde datum dienen echter de ingrediënten in biologische mengvoeders en biologische diervoeders in de rantsoenen van landbouwhuisdieren in de biologische veehouderij “afkomstig van de biologische landbouw”³ te zijn. De vraag is of er problemen (kunnen) ontstaan voor of in de biologische sector als diervoeders volledig van biologische origine moeten zijn.
2. In Verordening 223/2003 zijn voorschriften voor gescheiden productie (Bijlage punt 3) en transport (Bijlage punt 5) van biologische en niet-biologische diervoeders opgenomen. Betreffende gescheiden productie staat aangegeven dat “de behandelingen tot en met 31 december 2007 in dezelfde installaties mogen plaatsvinden op voorwaarde dat ...”; vóór aangehaalde datum is productie op dezelfde locatie dus mogelijk. Wat het transport aangaat wordt vermeld dat “op efficiënte wijze fysiek van elkaar gescheiden” als voldoende wordt beschouwd. Mede door de studie van ADAS Consulting Ltd. voor het Department for Environment, Food and Rural Affairs (Defra) te Londen⁴ naar de gevolgen van gescheiden productie van biologische en niet-biologische diervoeders, wordt in deze deskstudie ook de mening van diervoederproducenten gevraagd naar een verplichting tot gescheiden transport. ADAS lijkt impliciet uit te gaan van gescheiden transport van mengvoeders wanneer gescheiden productie moet plaatsvinden (paragraaf 7.1). Voor de vragen over gescheiden transport gaat het uitsluitend om het peilen van de meningen daarover, zonder dat er aanleiding toe is in het Europese of Nederlandse beleid op dit punt. Wel acht het EC-LNV het mogelijk dat ooit een discussie op gang komt, onder andere naar aanleiding van de problematiek met betrekking tot genetisch gemodificeerde organismen.

¹ Verordening (EEG) nr. 2092/91¹ van de Raad van 24 juni 1991 inzake de biologische productiemethode en aanduidingen dienaangaande op landbouwproducten en levensmiddelen

² Verordening (EG) nr. 223/2003² van de Commissie van 5 februari 2003 houdende etiketteringsvoorschriften in verband met de biologische productiemethode voor diervoeders, mengvoeders en voedermiddelen en tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 2092/91

³ In art. 3 lid 2a van Verordening 223/2003 staat, in overeenstemming met verordening 2092/91, daarvoor de volgende omschrijving: “in dit geval moet ten minste 95% van de droge stof van het product bestaan uit voedermiddelen die van de biologische landbouw afkomstig zijn”.

⁴ ADAS, 2004. “Report for Defra on the UK Industry Response to Commission Regulation (EC) No. 223/2003”. ADAS Consulting Ltd., Wolverhampton

3 Aanpak en resultaten

3.1 Beschikbaarheid biologische diervoeders en mogelijke gevolgen

Rond de problematiek van beschikbaarheid van biologische voeders is als uitgangspunt toegepast dat bij het niet beschikbaar zijn van het product in biologische vorm, als eerste een product van natuurlijke origine als vervanger kan dienen. Vervolgens komen vervangende producten uit de gangbare landbouw en ten slotte synthetische producten in aanmerking.

3.1.1 Aanpak en respons

Als hulpmiddel voor het verkrijgen van antwoorden is de tabel gebruikt die in 2003 is opgesteld over de beschikbaarheid van diervoeders en diervoedergrondstoffen voor de biologische veehouderij in Nederland. Aan drie organisaties (Nevedi, PDV en Skal) en vier (grotere) mengvoederbedrijven is deze tabel voorgelegd.

Van drie mengvoederbedrijven is een reactie ontvangen. Ten opzichte van de lijst uit 2003 zijn er aanpassingen voorgesteld (zie bijlage 3 voor volledig overzicht). De drie organisaties hebben geen voorstellen voor veranderingen gedaan. De reden is dat zij voor de gegevens die ze daarvoor nodig hebben afhankelijk zijn van de bedrijven die biologische voeders produceren (of daarin handelen).

3.1.2 Voorgestelde aanpassingen in de beschikbaarheidstabel en discussie

De aanpassingen kunnen als volgt worden gekenmerkt:

1. Met betrekking tot de mate van beschikbaarheid (kolom 2) doet één van de drie respondenten voorstellen voor veranderingen:
 - raapzaadschilfers, getoaste sojabonen en vochtrijke suikerbietenpulp van gedeeltelijk biologisch beschikbaar naar volledig biologisch beschikbaar. Gedroogde suikerbietenpulp is (blijft) in Nederland beperkt beschikbaar. Overigens zal vochtrijke suikerbietenpulp in Nederland niet beschikbaar zijn als in Nederland in een bepaald jaar biologische suikerbieten niet apart worden verwerkt zoals in 2004, omdat er bijvoorbeeld nog voldoende biologische suiker uit het voorgaande jaar beschikbaar is.
Wij stellen voor deze voorstellen over te nemen, met voor suikerbietenpulp de aangegeven restrictie.
2. Met betrekking tot de oorsprong van de diervoeders (kolommen 3, 4 en 5 van de tabel) stellen van de drie respondenten wijzigingen voor:
 - Deze hebben met name betrekking op het feit dat sinds juli 2004 verscheidene Oost-Europese landen tot de Europese Unie (EU) zijn gaan behoren.
 - Voor de volgende producten lopen de voorstellen voor het aandeel dat uit Nederland, de EU of van buiten de EU komt nogal uiteen: getoaste sojabonen, raapzaad, raapzaadschilfers en lupinen (zaad). De reden voor deze verschillen ligt voornamelijk in de verschillende handelskanalen die de onderscheiden respondenten hebben.
Wij stellen voor ook bij deze grote(re) verschillen voor een gemiddelde te kiezen van de voorstellen. We gaan er daarbij vanuit dat de omvang van deze productenstroom bij de onderscheiden respondenten vergelijkbaar is.
3. Met betrekking tot absolute noodzaak van het kunnen beschikken over de niet-biologische variant van het betreffende voeder (laatste kolom van de tabel):

- De drie respondenten doen allen voorstellen voor aanpassingen. Overigens is er een verschil in benadering van de respondenten betreffende deze kolom.
 - Eén benadert de problematiek met als uitgangspunt: “welke producten zijn essentieel?”. Voor deze respondent blijven er slechts vijf eiwithoudende diervoedergrondstoffen over die echt nodig zijn en die niet of beperkt als biologische producten beschikbaar zijn, dus essentieel zijn: maïsglutenmeel, tarweglutenmeel, sojabonen, sesamschilfers en aardappeleiwit. De twee andere respondenten gaan meer uit van het principe: “alle eiwithoudende producten die een vervanger zijn van essentiële eiwithoudende producten en die niet voldoende beschikbaar zijn als grondstof van biologische origine grondstof blijven in de niet-biologische variant nodig”.
Wij stellen voor de lijn van de eerste respondent te volgen, behalve voor sojabonen. De reden is dat zowel getoaste als ongetoaste sojabonen in biologische vorm volledig beschikbaar zijn (kolom 2); dan is het onlogisch om voor deze producten aan te geven dat de gangbare vorm onmisbaar is, in het bijzonder als voor één van beide producten wordt gesteld dat de gangbare vorm niet echt nodig is. Dus dat betekent dat alleen maïsglutenmeel, tarweglutenmeel, sesamschilfers en aardappeleiwit van niet-biologische origine noodzakelijk blijven als diervoeder in de biologische veehouderij;
 - Hoewel gedroogde suikerbietenpulp beperkt beschikbaar is in Nederland is voor de rundveevoerders waarin dit vooral wordt verwerkt de gangbare vorm niet onmisbaar zo blijkt uit de inventarisatie.
Wij stellen voor deze verandering in de tabel door te voeren.
 - Eén van de respondenten tekent aan dat het verkrijgen van stro van biologische oorsprong onvoldoende is. Dat blijkt echter niet op stro als diervoeder betrekking te hebben, maar op de beschikbaarheid als strooisel.
Wij stellen voor geen veranderingen aan te brengen in de noodzaak voor stro als diervoeder van niet-biologische origine.
4. De tabel heeft alleen betrekking op voedermiddelen van plantaardige oorsprong zijn. Op bijlage II deel C van Verordening 2092/91 staan ook voedermiddelen van dierlijke oorsprong (melk en melkproducten; vis, andere zeedieren en daarvan afgeleide (bij)producten; eieren en eierproducten als pluimveevoeder) en van minerale oorsprong (natrium-, kalium-, calcium-, fosfor-, magnesium- en zwavelhoudende stoffen). In deze inventarisatie is niet het oordeel van partijen uit de biologische sector gevraagd over de eventuele onmisbaarheid van deze voedermiddelen in de gangbare vorm. Wij hebben de volgende veronderstellingen:
- Melkproducten zijn in biologische vorm beperkt en onvoldoende beschikbaar; voor melk geldt dat niet. De reden is dat verwerkers van biologische melk (relatief) weinig tot geen mager-melkpoeder en/of weipoeders produceren. Met name in de rundvee- en de varkenshouderij zijn deze producten soms nodig om over geschikte voeders te beschikken voor jonge dieren die niet bij de moeder kunnen worden grootgebracht (tot een minimale speenleeftijd) en die na het spenen over hoogwaardige eiwitten in het rantsoen moeten kunnen beschikken.
Wij stellen daarom voor melkproducten van niet-biologische origine als onmisbaar te blijven beschouwen (voor melk geldt dat dus niet).
 - Eierproducten als pluimveevoeder zijn in de biologische vorm onvoldoende beschikbaar om kuikens in de startfase over voldoende goede aminozuren te laten beschikken; voor eieren geldt dit niet.
Wij stellen dan ook voor eierproducten in gangbare vorm als onmisbare pluimveevoeders te beschouwen.
 - Vis, andere zeedieren en daarvan afgeleide (bij)producten bezitten een zeer hoge voederwaarde, in het bijzonder voor jonge dieren als biggen en kuikens. In een biologische variant zijn deze producten (nog) niet beschikbaar. Deze producten zijn afkomstig van de visserij uit natuurlijke wateren of uit kwekerijen te land.
Wij stellen voor deze producten in de niet-biologische vorm als onmisbaar

te beschouwen indien deze afkomstig zijn van de visserij uit natuurlijke wateren.

- De categorie voedermiddelen van minerale oorsprong is een categorie die bestaat uit stoffen van natuurlijke origine. Ze zijn dus niet afkomstig uit de biologische landbouw. Deze producten zijn en blijven noodzakelijk in de voeding van landbouwhuisdieren.

Wij stellen voor de stoffen die in bijlage II deel C als voedermiddelen van minerale oorsprong staan aan te blijven merken als onmisbaar in de voeding van dieren in de biologische veehouderij.

3.1.3 Onderzoeken met voeders “afkomstig van de biologische landbouw”

Er zijn diverse onderzoeksprojecten geweest en nog lopend waarin wordt nagegaan wat de gevolgen zijn van het verstrekken van biologische voeders die voor 100% bestaan uit voeders van biologische origine. In onderstaand overzicht wordt daarvan een korte beschrijving gegeven.

Rundveehouderij

Ter Veer en Plomp⁵ gaan er vanuit dat mengvoeders voor melkvee duurder worden wanneer deze voeders voor 100% uit voedergrondstoffen van biologische origine moeten bestaan. Er zijn duurdere grondstoffen nodig om mengvoeders samen te stellen. De prijs van standaardbrok (90 DVE; eiwitarm) gaat naar verwachting met € 4,- per 100 kg omhoog en die van eiwitrijk mengvoeder (180 DVE) met ongeveer € 8,- per 100 kg. Deze onderzoekers doen op grond van berekeningen de volgende voorstellen om de hogere kosten te compenseren:

- Op een extensief bedrijf op veengrond kan bij een ruwvoeroverschot een deel van het mengvoeder worden vervangen door gras te laten verwerken tot grasbrok. Daarnaast kan in de weideperiode met eiwitarme brok worden volstaan en dient te worden gestreefd naar een optimale voederwinning.
- Op een intensief melkveebedrijf op zandgrond dient zoveel mogelijk eiwitrijk ruwvoer te worden geteeld. Dat kan een lager aandeel snijmais betekenen.
- Op een extensief melkveebedrijf op zandgrond zou het telen van graan (als krachtvoervanger) tot de mogelijkheden behoren.

Overigens worden vanuit de sector zelf de gevolgen voor de rundveehouderij op termijn gering geacht⁶.

Geitenhouderij

Voor de geitenhouderij is het van belang dat aminozuren, melasse, vitaminen en mineralen van niet-biologische origine beschikbaar blijven⁷. Dat hangt samen met een grotere kostprijsverhoging van het voer voor geiten en een groter aandeel krachtvoer (mengvoeder) in het rantsoen ten opzichte van rundvee.

Varkenshouderij

Vanuit diverse onderzoeksgegevens⁸ komen de volgende (knel)punten naar voren:

- In het begin van de zoogperiode ontvangen de biggen uitsluitend zeugenmelk. Inmiddels zijn er ook voor biologische bedrijven speciale melkkorrels of biggenkorrels op de markt met een hoog aandeel grondstoffen uit de zuivelindustrie, zoals lactose en weipoeder.

⁵ Veer, D. ter en M. Plomp, 2004. “100% biologische voeren vraagt meer aandacht voor eiwitbenutting” in *PraktijkKompas Rundvee*, juni 2004, pag. 16/17

⁶ Dit is een opmerking die komt vanuit leden van de Vakgroep biologische landbouw en Biologica (inventarisatie van de heren K.J. Osinga en S. Willems op basis van het concept van dit rapport d.d. 24 december 2004).

⁷ Zie vorige voetnoot.

⁸ Biofoon, “Themaboek biologische varkenshouderij.” Balkema-Boomstra A., 2004. “Nieuwe eiwitgewassen voor de voeding van varkens in de biologische houderij”; nota 311, juni 2004, Plant Research International Wageningen URPlant.
Krimpen, M. van e.a., 2004. “Erwten in voeders voor biologisch gehouden gespeende biggen, 2004, *Praktijk Rapport 32*, Animal Science Group, Wageningen UR.

- Er is voor gespeende biggen voldoende aanbod van biologisch geteelde granen, maar er is een schaarste aan hoogwaardige eiwitrijke grondstoffen die onder biologische omstandigheden geproduceerd zijn. Bij de huidige derogatie worden uit het gangbare circuit eiwitrijke producten met het gewenste aminozuregehalte gebruikt om voer voor de biologische varkens te maken. Sojaproducten van niet-biologische origine zijn daarin belangrijke eiwitbronnen. Voederproeven met biggen en kippen laten zien dat rassen van leguminosen (erwt, veldboon en lupine) met lage gehalten van antinutritionele factoren (ANF) het soja-aandeel in mengvoeders kunnen vervangen. Een mogelijk alternatief voor sojaproducten is erwten. Uit onderzoek blijkt dat van voldoende fijn gemalen erwten de eiwitverteerbaarheid toeneemt waardoor men een hoger percentage kan verwerken in biggenvoeders. Er werd geen effect op de technische resultaten gevonden bij de verhoogde erwtenniveaus.
- Evenals bij de gespeende biggen is de voorziening aan eiwit, en dus van aminozuren, van vleesvarkensvoeders een knelpunt. Eiwitrijke biologische mengvoedergrondstoffen zijn vaak onvoldoende beschikbaar waardoor er duurere grondstoffen gebruikt moeten worden. De prijs van het voer schiet daardoor omhoog. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat het verstrekken van eiwitrijk ruwvoer aan vleesvarkens zeker perspectief biedt ten aanzien van slacht- en vleeskwaliteit.
- Het is mogelijk in het rantsoen van zeugen een aanzienlijk deel van het mengvoer te vervangen door ruwvoer. Zeugen kunnen ruwvoeders redelijk goed verteren en bovendien zorgen de ruwvoeders voor extra verzadiging. Evenals bij vleesvarkens en dragende zeugen kan het verstrekken van eiwitrijk ruwvoer aan lacterende zeugen een mogelijkheid zijn om te voldoen aan de eis van 100% biologisch voer in 2005.

Pluimveehouderij

Enkele onderzoeksgegevens⁹ geven enig inzicht in de gevolgen van 100% voer van biologische origine voor vleeskuikens, opfokhennen en leghennen:

- Proeven met vleeskuikens laten zien dat een overgang van biologisch voer met 80% grondstoffen van biologische origine naar biologisch voer met 100% van biologische oorsprong de groei en de voeropname doet verminderen. Met name het (te) lage gehalte aan het aminozuur methionine is daaraan debet. In een proefvariant met voer dat voor 95% bestaat uit grondstoffen van biologische oorsprong blijkt dat de groei en de voeropname weinig verschillen met die met voer met 80% grondstoffen van biologische oorsprong.
- De voerkosten van opfokhennen stijgen met 10 tot 20%. Bij 20% is dat een toename tot € 6,72 per opfokken (volgens de sectorwerkgroep pluimvee¹⁰ zou dit in werkelijkheid ongeveer € 1,50 zijn). Vermeij maakt er melding van dat volgens een artikel in Bioland de verwachte stijging in Duitsland nog hoger is, namelijk € 8,77 per hen. Door de hogere kostprijs voor opfok stijgt de kostprijs per ei met bijna 0,4 cent per euro kostprijsverhoging van een opfokken.
- Voor de legpluimveehouderij is in februari 2004 een onderzoek gestart bij Spelderholt Lelystad waarin wordt nagegaan wat de gevolgen zijn van het verstrekken van rantsoenen die voor 100% van biologische origine zijn. Dit onderzoek is nog niet afgerond. Ook in de legpluimveehouderij is echter bekend dat het gehalte aan essentiële aminozuren bij hoog aandeel voeders van biologische oorsprong te laag kan zijn; dit resulteert in lagere technische resultaten en een hogere kostprijs. Sojabonen(producten) zijn een bijna

⁹ www.biofoon.nl, 2004 "100% biologisch vleeskuikenvoer: verminderde groei en vooropname." Onderzoek van Wageningen UR (laatst bijgewerkt 20-11-2004)
Vermeij, I., 2004. "Biologische opfokduurder door EU-regels." in Pluimveehouderij 34^e jaargang 12 juni 2004

¹⁰ De voorzitter van de sectorwerkgroep pluimvee (J. van Deelen) heeft via de heren S. Willems (Biologica) en K.J. Osinga (LTO) een reactie gegeven op het concept van dit rapport d.d. 24 december 2004. Daarbij wordt ook aangegeven dat de kostprijsverhoging bij leghennen niet duidelijk staat beschreven en of in de vermelde hogere kostprijs per ei ook de extra (voer)kosten van leghennen zijn meegenomen. Volgens Van Deelen zou deze boven € 0,01 per ei liggen (bij een huidige prijs van € 0,12 per ei).

onmisbare grondstof. Voederproeven met kippen laten wel zien dat rassen van leguminosen (erwt, veldboon en lupine) met lage gehalten van antinutritionele factoren (ANF) het soja-aandeel in mengvoeders kunnen vervangen.

3.1.4 Ingrediënten biologische voeders voor 95% of 100% van biologische oorsprong?

Het is lastig de regels over en de betekenis van de definities over biologische voeders in de verordeningen 2092/91 en 223/2003 te doorgronden voor de praktijk. Skal¹¹ heeft als uitgangspunt dat bijlage II deel C van verordening 2092/91 vervalt, zodat dan “automatisch” sprake is van 100% biologische grondstoffen in diervoeders. Daarbij behoren ook de voedermiddelen die afkomstig zijn van bedrijven die in de omschakelingsperiode zitten van gangbare naar biologische productie, de zogenaamde omschakelingsproducten. In verordening 223/2003 lijkt het erop dat het aandeel in voeders met het etiket “biologisch” het aandeel van biologische origine minimaal 95% moet zijn.

3.2 Gescheiden productie en transport

3.2.1 Aanpak en respons

Alle producenten van en handelaren in biologische diervoeders en daarnaast Nevedi en PDV zijn aangeschreven om enkele vragen te beantwoorden. In totaal zijn er 14 producenten van biologische diervoeders en 5 handelaren in biologische diervoeders aangeschreven. De vragen staan in de volgende paragrafen. De antwoorden op de vragen zijn in het onderstaande verwerkt.

3.2.2 Gescheiden productie

Vragen

Vragen m.b.t. het gescheiden **produceren** van biologische en gangbare mengvoeders

1. Heeft u een gescheiden productie van biologische en gangbare voeders?
Zo ja, geef aan of het op gescheiden locaties dan wel op gescheiden productielijnen op dezelfde locatie plaatsvindt en geef aan waarom u dat heeft.
Ga vervolgens naar vraag 3.
Zo nee, beantwoord dan vraag 2
2. Als het antwoord bij vraag 1 nee is, dan: Is gescheiden produceren van biologische en gangbare voeders voor u technisch mogelijk?
Zo ja, moet u daarvoor wat extra doen?
Zo nee, om welke reden(en) niet?
3. Met welk percentage verandert de kostprijs van het biologische en het gangbaar voeder in uw bedrijf door de scheiding in productielijnen of –locaties?
Indien u vraag 1 met ja heeft beantwoord en u heeft gescheiden productielijnen, beantwoord dan deze vraag voor gescheiden productielocaties. (Geef aan of het percentage positief of negatief is.)
4. Verwacht u dat de prijs en de omzet van vergelijkbare soorten biologische en gangbare mengvoeders door de verplichting van gescheiden productie sterk zal veranderen?
Indien u vraag 1 met ja heeft beantwoord en u heeft gescheiden productielijnen, beantwoord dan deze vraag voor gescheiden productielocaties. Motiveer het antwoord.

¹¹ In SkalActueel nr. 40 (december 2004) schrijft Skal: “Na die datum (24 augustus 2005, EC-LNV) moeten alle diervoeders of omschakelingsvoeders van biologische oorsprong zijn. De EU-lidstaten bespreken nu of dit in alle gevallen wel haalbaar is en of voldoende eiwitrijke voeders beschikbaar zijn.”

Antwoorden

Van de 14 producenten van biologische diervoeders blijken er 7 (50%) te hebben gereageerd. Daaronder zitten in ieder geval de grotere producenten. Van de 5 handelaren hebben er 2 (40%) gereageerd.

- Ad 1. Van de 7 producenten hebben er 5 (voor een deel) (iets meer dan 70%) gescheiden productie van gangbare en biologische voeders door middel van gescheiden locaties. Op geen van de bedrijven is sprake van gescheiden productielijnen. Motivering voor gescheiden productie op verschillende locaties ontbreekt.
- Ad 2. Gescheiden productie door middel van gescheiden productielijnen (op dezelfde locatie) blijkt niet mogelijk te zijn bij de producenten die nog geen gescheiden productie hebben. Indien dat noodzakelijk is, dan zullen deze producenten een keuze moeten maken tussen biologisch of gangbaar diervoeder produceren. Daarbij wordt de afzet van gangbaar diervoeder als “meer zeker” gezien.
- Ad 3. De mate waarin de kostprijs als gevolg van de wettelijke verplichting tot gescheiden productie van biologische en gangbare voeders verandert, wordt door diverse respondenten nogal verschillend beoordeeld. De antwoorden variëren van 0 tot 25%. De omvang van de productie blijkt nogal een rol te spelen; een grotere omzet, en daarmee productieomvang, leidt tot minder stijging.
Het lijkt er echter op dat de respondent die een kostprijsverhoging van 25% voorziet daarin ook volledig gescheiden transport heeft meegenomen. Indien het antwoord van deze respondent niet wordt meegenomen is de verwachting dat de kostprijs van mengvoeders bij een verplichte scheiding van productie met slechts enkele procenten stijgt (in de orde van grootte van € 1,-- per 100 kg).
De mate van verspreiding van de klantbedrijven speelt vooral een rol voor de middelgrote tot kleinere mengvoederproducenten die op één locatie zowel biologisch als gangbaar mengvoeder maken. Daar biologische veehouderijbedrijven gemiddeld veel verder uit elkaar liggen dan gangbare veehouderijbedrijven is het voor deze producenten aantrekkelijk om naast biologisch ook gangbaar diervoeder te blijven produceren. Daardoor zijn de gemiddelde transportkosten lager.
- Ad 4. De antwoorden van de verschillende respondenten wijzen in de richting van weinig tot geen veranderingen in de omzet van biologische voeders. Een uitzondering is dezelfde respondent die in het antwoord op vraag 3 gescheiden transport in zijn oordeel heeft meegenomen.

3.2.3 Gescheiden transport

De vragen over transport heeft EC-LNV erbij gevoegd om in het verlengde van een studie in Groot-Brittannië (door ADAS; zie inleiding) de mening hierover te weten van de betrokkenen in Nederland. Daarnaast houdt EC-LNV het niet voor onmogelijk dat de discussie over gescheiden transport van biologische en niet-biologische diervoeders in verband met de problematiek van genetisch gemodificeerde organismen ooit nog weer eens wordt aangezwengeld. Op dit moment is dat niet aan de orde.

Vragen

Vragen m.b.t. het gescheiden **transporteren** van biologische en gangbare voeders

5. Heeft u nu een gescheiden transport van biologische en gangbare voeders? Graag een toelichting.
6. Wat zijn de extra kosten voor uw bedrijf bij verplicht gescheiden transporteren van biologische of gangbare diervoeders? Hoeveel zal de kostprijs (in procenten) van de biologische diervoeders hierdoor veranderen?

7. Verwacht u dat de prijs en de omzet van vergelijkbare soorten biologische en gangbare mengvoeders door de verplichting van gescheiden transport sterk zal veranderen? Motiveer het antwoord.

Antwoorden

- Ad 5. Gescheiden transport van biologische en gangbare diervoeders gebeurt bij zeven van de negen (bijna 80%) respondenten (producenten en handelaren). Twee producenten hebben gescheiden transport van biologische en gangbare mengvoeders.
- Ad 6. De ingeschatte stijging van de kostprijs varieert zeer sterk. Deze variatie is terug te voeren op de wijze waarop de vraag is geïnterpreteerd. Een deel betreft het antwoord alleen op gescheiden transport van de bereide mengvoeders vanaf de productielocatie naar de klant. In die antwoorden komt naar voren dat de kostprijs met enkele procenten toeneemt, hoewel die bij een kleine omzet toch nog aanzienlijk hoger kan liggen. Zij die in hun antwoord ook gescheiden transport van de grondstoffen naar de productielocatie betrekken komen op stijgingen van de kostprijs tot 400% voor bepaalde grondstoffen (deze zijn verder niet gedefinieerd). Daarbij is ook uitgegaan van gescheiden aanvoer over zee vanaf de exportlanden waar diervoedergrondstoffen vandaan komen.
- Ad 7. Zij die uitgaan van een lichte stijging van de kostprijs verwachten geen tot weinig veranderingen in de omzet van de productie. De lichte stijging in de kostprijs kan echter wel negatieve gevolgen hebben voor de export, zo merkt één respondent op. Daarbij lijkt het erop dat deze respondent ervan uitgaat dat de wettelijke verplichting tot gescheiden transport alleen in Nederland plaatsvindt. Degenen die in hun antwoord ook gescheiden transport van diervoedergrondstoffen betrekken zijn erg pessimistisch over de mogelijkheden van biologische veehouderij door de enorme kostenstijging van het biologische mengvoeder.

3.3 Conclusies

Op grond van de resultaten staan in deze paragraaf de conclusies. Soms wordt daarin enige discussie meegenomen.

3.3.1 Beschikbaarheid van biologische voeders en gevolgen voor houderij

1. Op grond van de inventarisatie over de beschikbaarheid van de grondstoffen die worden gebruikt in de rantsoenen van biologisch gehouden dieren blijkt dat er nog vier eiwithoudende grondstoffen zijn die als onmisbaar worden beschouwd en niet als biologisch product beschikbaar zijn. Dit zijn maïsglutenmeel, tarweglutenmeel, sesamschilfers en aardappelwit (voor de relatie met diercategorieën zie ook conclusie 8).
2. Naast de eiwitrijke grondstoffen blijkt melasse van biologische origine maar beperkt beschikbaar te zijn. Dit is in een laag percentage (enkele procenten) nodig als bindmiddel. De niet-biologische variant wordt daarom als onmisbaar gezien.
3. Ook de kruiden(extracten en poeders) van niet-biologische oorsprong (zie lijst over beschikbaarheid in bijlage 3) kunnen in de diervoeding van de biologisch gehouden dieren niet worden gemist, zo blijkt uit de inventarisatie.
4. Stro van biologische origine vormt geen probleem als voedermiddel in de biologische veehouderij. Wel wordt aangegeven dat de beschikbaarheid van stro van biologische origine als strooisel een knelpunt is.
5. Hoewel daarover vanuit deze inventarisatie geen gegevens beschikbaar zijn gekomen mag worden verondersteld dat naast producten van plantaardige origine de volgende niet-biologische producten die in bijlage II deel C van verordening 2092/91 staan ook als onmisbaar moeten worden beschouwd voor

de voeding van biologische gehouden landbouwhuisdieren: de volgende voedermiddelen van dierlijke oorsprong: melkproducten; vis, andere zeedieren en daarvan afgeleide (bij)producten; eiproducten voor pluimveevoerders; en de natrium-, kalium-, calcium-, fosfor-, magnesium- en zwavelhoudende stoffen van (natuurlijke) minerale oorsprong die nu in deze bijlage staan (voor de relatie met diercategorieën zie ook conclusie 8).

6. Uit onderzoeksgegevens komt betreffende de verplichting tot 100% voer van biologische origine het beeld naar voren dat:
 - in de melkveehouderij er geen voedertechische problemen zijn. Wel neemt de kostprijs van het mengvoer iets toe. Door aanpassingen in het bedrijfsmanagement kan dit echter (voor een groot deel) worden gecompenseerd.
 - in de geitenhouderij zijn er wel voedertechische problemen te verwachten. De beschikbaarheid van eiwitrijke grondstoffen van niet-biologische origine is gewenst voor een goede aminozurevoorziening.
 - in de varkenshouderij zijn het vooral de gespeende biggen en de vleesvarkens waarvoor de voerkosten zullen toenemen. Enerzijds is dat vanwege een hogere kostprijs van het voer en anderzijds vanwege lagere technische resultaten (groei, melkproductie, eierproductie, voederomzetting, uitval, productkwaliteit), omdat het aminozurenpatroon in het rantsoen ongunstiger wordt.
 - in de pluimveehouderij geldt voor zowel vleeskuikens, opfokhennen en legkippen dat de kostprijs van het voer hoger wordt en de technische resultaten gaan teruglopen. Ook in deze sector (deelsectoren) nemen de productiekosten door hogere voerkosten dus toe.
7. Het lijkt erop dat de verplichting van voederrantsoenen met voeders die voor 100% van biologische origine zijn beter gedefinieerd kan worden met een percentage van 95% in plaats van 100%. Er kan beter worden gesproken van “diervoeders van biologische origine” in plaats van “diervoeders die voor 100% van biologische origine zijn”; de juridische omschrijving (in Verordening 223/2003) maakt wel duidelijk wat “diervoeders van biologische origine” zijn. Overigens is in deze inventarisatie niet duidelijk geworden hoe het nu precies zit met de regels rond de 95%-definitie in relatie tot Verordening 2092/91. Dit onderwerp verdient nog aandacht.
8. Hoewel de drie (grotere) producenten van biologische mengvoerders niet hun motivatie bij hun antwoorden op de beschikbaarheid en onmisbaarheid van plantaardige diervoedergrondstoffen hebben gegeven, is duidelijk dat het “onmisbaarheidsoordeel” is gebaseerd op het niet kunnen missen van deze producten in de voeding van bepaalde diercategorieën. Het niet kunnen missen hangt dan samen met het uitgangspunt dat de technische resultaten (groei, melkproductie, eierproductie, voederomzetting, uitval, productkwaliteit) in de biologische veehouderij niet al te ver mogen teruglopen ten opzichte van die in de gangbare veehouderij. In combinatie met de tot nu toe bekende onderzoeksresultaten bij runderen, varkens en pluimvee is op hoofdlijnen de volgende relatie tussen de beschikbaarheid en onmisbaarheid van voedermiddelen en diercategorieën te leggen:
 - De macro-elementen (natrium, kalium, calcium, fosfor, magnesium en zwavel) zijn niet of nauwelijks in biologische vorm in de zin van “van biologische origine” beschikbaar, maar wel in natuurlijke vorm. Voor deze elementen is onmisbaarheid van gangbare (of zelfs synthetische) oorsprong niet aan de orde. Dit geldt voor alle diercategorieën. Hoewel daarbij wel de opmerking past dat voor jonge dieren voedermiddelen van dierlijke origine die enkele van deze elementen in gemakkelijk verteerbare variant (en ook vele micro-elementen) bevatten nodig hebben. En deze voedermiddelen zijn in biologische vorm niet of onvoldoende beschikbaar (zie conclusie 5 en de conclusie in het volgende punt). Andere belangrijke bronnen van deze elementen (en micro-elementen) blijven de natuurlijke kruiden (zie conclusie 3).
 - Melkproducten als mager-melkpoeder en weipoeders die afkomstig zijn uit de gangbare landbouw, zijn onmisbaar voor kalveren en biggen. Eiproducten die afkomstig zijn uit de gangbare landbouw zijn onmisbaar in voeders voor

kuikens. Vis, andere zeedieren en daarvan afgeleide (bij)producten, zijn van natuurlijke origine en soms uit de visteelt of -kweek (mogelijk vergelijkbaar met het kenmerk “afkomstig van gangbare landbouw”) en onmisbaar in de voeders van varkens en pluimvee.

- Er zijn vier eiwitrijke bronnen die gezien de aminozurensamenstelling in de voeding van varkens en kippen (en geiten) onvoldoende beschikbaar zijn en daarom in gangbare vorm beschikbaar zouden moeten blijven. Dat zijn: maïsglutenmeel, tarweglutenmeel, sesamschilfers en aardappelwit.
- Het is niet uit te sluiten dat er een (geringe) prijsverhoging van bepaalde plantaardige eiwitbronnen zal plaatsvinden indien het aandeel plantaardige eiwitbronnen beperkt is tot vier. Enerzijds doet dat de vraag naar deze producten uit het gangbare circuit mogelijk wat toenemen. Anderzijds kan het zijn dat naar een veel gebruikt product als sojabonen in de biologische vorm meer vraag komt, wat een prijsopdrijvend effect heeft. Daar dit product op basis van de resultaten van deze quick scan voldoende beschikbaar zou moeten zijn in biologische vorm, wordt niet verwacht dat er sprake is van een grote prijsverhoging.
- Melasse van niet-biologische origine blijft voor de mengvoedersector onmisbaar omdat het als biologische grondstof onvoldoende beschikbaar is. Melasse is nodig voor het maken van een persbare brok.

3.3.2 Gescheiden productie en transport

1. Gescheiden productie van gangbare en biologische voeders wordt met name voor de kleinere producenten problematisch. Of er moet worden geïnvesteerd op deze bedrijven voor een tweede productielocatie of er dient een keuze te worden gemaakt tussen het produceren van gangbaar dan wel biologisch voer.
2. De kostprijsstijging die wordt verwacht bij de verplichting tot gescheiden productie van biologische en gangbare voeders blijft beperkt tot enkele procenten.
3. Gescheiden transport van biologische en gangbare mengvoeders vanaf de productielocatie tot de klant leidt tot een geringe kostenstijging als er sprake is van een redelijke omzet.
4. Gescheiden transport van biologische en gangbare diervoeders wordt als niet haalbaar beschouwd wanneer dat ook de grondstoffen voor de mengvoeders betreft. Dat zou volgens degenen die op die wijze de vragen over gescheiden transport beantwoorden het einde van de biologische veehouderij betekenen.
5. EC-LNV vraagt zich af of het op termijn acceptabel is dat gescheiden productie wettelijk is voorgeschreven en daarnaast alleen fysiek gescheiden transport van biologische en gangbare diervoeders en diervoedergrondstoffen wettelijk is geregeld en geen gescheiden transport in de tijd dan wel met andere transportmiddelen. Met name bij het laden en/of lossen kan bij gebruik van dezelfde laad- of losmiddelen (zoals op een bulkauto de blaasinstallatie) gemakkelijk contaminatie optreden. Ook kan de vraag worden gesteld of het in het verlengde van de regels rond transport van biologische voeders niet logischer is gescheiden productie te definiëren als “minstens fysiek gescheiden op dezelfde locatie, dus met volledig gescheiden productielijnen.” Het doordenken van deze problematiek verdient aandacht. Dat is mede in het licht van de geleidelijke toename van de teelt van GGO-gewassen in de wereld en de daarmee gepaard gaande toenemende stroom van GGO-houdende diervoedergrondstoffen.

Bijlage 1 Aanpak

Werkwijze

In chronologische volgorde zijn de volgende stappen doorlopen. De beoogde betrokkenen zijn daarbij vermeld. Tevens is een indicatie van het tijdstip gegeven.

0. Oriëntatie op de problematiek
Tijdstip: eind november 2004
1. Inventarisatie welke biologische mengvoederproducenten er in Nederland zijn
Tijdstip: begin december
2. Vragenlijst opstellen over de problemen en (on)mogelijkheden van gescheiden productie en transport van biologische en gangbare voeders
Tijdstip: begin december
3. Bestaande tabel over de beschikbaarheid van biologische voeders en/of de vragenlijst is voorgelegd aan enkele betrokkenen in de mengvoedersector
Tijdstip: 7 december
4. De terugontvangen gegevens zijn verwerkt in een conceptnotitie
Tijdstip: 14 december
5. De conceptnotitie voorgelegd aan de gedelegeerd opdrachtgever
Tijdstip: 17 december
6. De tweede conceptnotitie voorleggen aan de betrokkenen die zijn benaderd met vragen en aan andere belanghebbende in de biologische sector
Tijdstip: rond 23 december
7. Terugontvangen reacties betrokkenen uit sector
Tijdstip: 10 januari
8. Eindconcept opstellen en voorleggen aan de gedelegeerd opdrachtgever
Tijdstip: 14 januari

Bijlage 2 Adreslijsten

Namen van bedrijven die biologische mengvoeders produceren

1. Coöperatie ABCTA U.A., Postbus 91, 7240 AB Lochem (dhr. A. Tijkorte).
2. Agrifirm B.V., Postbus 1033, 7490 KA Meppel (dhr. A. den Bakker).
3. Veevoederbedrijf Alpuro B.V. , Postbus 1, 3888 ZJ Uddel (dhr. A. Oosterwegel) .
4. Aan- en verkoopcoöperatie “De Eendracht” U.A., Lichtmisweg 7, 7954 PL Rouveen (dhr. K. Dunnink).
5. Fakkert Diervoeders B.V., Zwolseweg 87, 8055 PC Heino (dhr. R.J.W. Fakkert).
6. Gelreko, Hipro speciaal diervoeders B.V., Postbus 288, 7100 AG Winterswijk (dhr. H. Navis).
7. A. van Gorp-Teurlings B.V. Mengvoeders, Benedenkerkstraat 77, 5165 CB Waspik (dhr. A.H. van Gorp).
8. Van der Ham Veevoeders B.V., Grotewaard 40, 4225 SL Noordeloos (dhr. C. van der Ham).
9. C. Kruyt Veevoederfabriek, Stationsweg 9, 2411 CK Bodegraven (dhr. C. Kruyt).
10. Pronafit Nature Products International B.V., Schotsestraat 6G, 5171 DT Kaatsheuvel (dhr. A.L. Sturris).
11. Reudink Biologische Voeders B.V., Postbus 1, 5830 MA Boxmeer (dhr. A. Heuven).
12. Twilmij B.V., Houtbeekweg 4, 3776 LZ Stroe (dhr. R. Slagmolen).
13. Stimulan B.V., Postbus 80, 7940 AB Meppel (dhr. G. de Jonge).
14. Trouw Nutrition Nederland B.V., Postbus 40, 3880 AA Putten (dhr. R. Ouwerkerk).

Namen van bedrijven die handelen in biologische diervoeders

1. Loonwerkberdijf, Fourage- en Mesthandel Jan Bakker B.V., Vreeweg 15, 8095 PJ 't Loo – Oldebroek (dhr. J. Bakker).
2. Cebeco Ruwvoeders B.V., Postbus 61, 7600 AB Almelo (dhr. G.R. Kieftenbelt).
3. Ekova, Koningsweg 14 B, 6816 TC Schaarsbergen (dhr. R. Joppe).
4. Sikma veevoeders B.V., Groningerstreek 20, 9871 PG Stroobos (dhr. Dijkstra).
5. Umecos, Krammer 8, 3232 HE Brielle (dhr. R. Dirks).

Namen van organisaties de betrokkenheid hebben met biologische diervoeders

1. Nevedi, Postbus 1732, 3000 BS Rotterdam (dhr. F. Jorna).
2. Productschap Diervoeder, Postbus 29739, 2502 LS Den Haag (mw. P.D. van der Graaff).
3. Skal, Postbus 384, 8000 AJ Zwolle (mw. J. Bergsma).
4. Vakgroep LTO Biologische Landbouw, Postbus 29773, 2502 LT Den Haag (dhr. K.J. Osinga; zit bij NLTO).
5. Platform Biologica, Postbus 12048 Nieuwe Gracht 15 , 3501 AA Utrecht (dhr. S. Willems).

Bijlage 3 Tabel met gegevens over beschikbaarheid van biologische voeders

Tabel Beschikbaarheid biologische voeders (2003) en voorgestelde wijzigingen per januari 2005

Op basis van de door de geraadpleegde bedrijven voorgestelde wijzigingen zijn in onderstaande tabel voorstellen voor veranderingen opgenomen. Deze zijn geduid door er "LNV" voor te zetten. In sommige gevallen is er in de laatste kolom geen sprake van een verandering en staat er toch "LNV" gevolgd door een herhaald "Yes". De reden is dat hierover verschil van mening is tussen bijvoorbeeld producenten van enerzijds varkens- en pluimveevoeders en anderzijds rundveevoeders. Indien de eerste categorie heeft aangegeven dat het betreffende product in gangbare vorm niet kan worden gemist, is dit overgenomen.

Overview of the availability of organically produced feed material from plant origin in: **[Netherlands]**

Feed materials (from plant origin)	Availability of the 'organic' or 'in-conversion' forms: 1) fully available, 2) partially available, 3) not available	Origin of the 'organic' form: (indicating the % of the total available 'organic' feed material)			Is the conventional form of the feed material strictly needed in 'organic' farming? (Yes/No)
		National level (%)	Other Member States (%) ¹²	Third countries (%) ¹³	
Oats as grains	1	25 LNV 50	75 (D,F) LNV 50 (D,F)		No
Oat flakes	2	25	75 (D,F)		No
Oat middlings	3				No
Oat hulls and bran	3				No
Barley as grains	1	20 LNV 25	60 (D,F,DK,B) LNV 75 (D,F,DK,B,CS,S)	20 (East-Europe) LNV 0	No
Barley protein	3				Yes LNV No
Barley middlings	2		100 (D,F)		No

¹² Name(s) of the Member State(s) should be included

¹³ Name(s) of the third country(ies) should be included

Feed materials (from plant origin)	Availability of the 'organic' or 'in-conversion' forms: 1) fully available, 2) partially available, 3) not available	Origin of the 'organic' form: (indicating the % of the total available 'organic' feed material)			Is the conventional form of the feed material strictly needed in 'organic' farming? (Yes/No)
		National level (%)	Other Member States (%) ^{1,2}	Third countries (%) ³	
Rice as grains	1		50 (I)	50 (Asia)	No
Rice, broken	1		50 (I)	50 (Asia)	No
Rice, bran	3				No
Rice germ expeller	3				No
Millet as grains	2		10 (F)	90	No
Rye as grains	1	20 LNV 25	60 (F,D) LNV 75 (F,D)	20 (East-Europe) LNV 0	No
Rye middlings	2		100 (D,F)		No
Rye feed	2		100 (D,F)		No
Rye brand	3				No
Sorghum as grains	2		50 (F,I)	50	No
Wheat as grains	1	30 LNV 25	40 (D,DK,F,I,B) LNV 65 (D,DK,F,I,B)	30 (East-Europe) LNV 10 (East-Europe)	No
Wheat middlings	1	25	75 (D,F,B)		No
Wheat bran	3				No
Wheat gluten feed	3				Yes LNV No
Wheat gluten	3				Yes
Wheat germ	3				No
Spelt as grains	2	5	95 (D,F,B)		No
Triticale as grains	1	25 LNV 30	75 (F,D,DK) LNV 70 (F,D,DK)		No
Maize as grains	1	20 LNV 10	60 (F,D,B,I) LNV 80 (F,D,B,I)	20 (East-Europe, America) LNV 10 (South America)	No
Maize bran	3				No
Maize middlings	3				No
Maize germ expeller	3				No
Maize gluten	3				Yes

Feed materials (from plant origin)	Availability of the 'organic' or 'in-conversion' forms: 1) fully available, 2) partially available, 3) not available	Origin of the 'organic' form: (indicating the % of the total available 'organic' feed material)			Is the conventional form of the feed material strictly needed in 'organic' farming? (Yes/No)
		National level (%)	Other Member States (%) ^{1,2}	Third countries (%) ³	
Malt culms	3				Yes LNV No
Brewers' grains	3				Yes LNV No
Rape seed	1		50 (D,F) LNV 75 (D,F)	50 (East-Europe, Asia) LNV 25 (Asia)	No
Rape seed expeller	2 LNV 1	40 LNV 20	40 (D,F) LNV 75 (D,F)	20 (America) LNV 5 (America)	Yes LNV No
Rape seed hulls	3				No
Soya bean as beans	1		10 (I,F) LNV 25 (I,F)	90 (America, Asia) LNV 75 (America, Asia)	Yes LNV No
Soya bean toasted	2 LNV 1	10 LNV 5	10 (I) LNV 15 (I)	80 (America, Asia) LNV 80 (America, Asia)	Yes LNV No
Soya bean expeller	2		10 (I) LNV 5 (I)	90 (America, Asia) LNV 95 (America, Asia)	Yes LNV No
Soya bean hulls	3				No
Sunflower seed as seeds	1		20 (I,F,D) LNV 20 (I,F,D)	80 (America, Asia, East-Europe) LNV 80 (America, Asia, Ukraine)	No
Sunflower seed expeller	1	20 LNV 0	10 (D,F,I) LNV 30 (D,F,I)	70 (America, Asia, East-Europe) LNV 70 (America, Asia, Ukraine)	Yes LNV No
Cotton seed as seeds	3				No
Cotton seed expeller	3				No
Linseed	1	LNV 5	25 (D,F,I) LNV 35 (D,F,I)	75 (America, East-Europe) LNV 60 (America)	Yes LNV No
Linseed expeller	2		75 (D,F)	25 (America)	Yes LNV No
Sesame seed as seed	2			100 (Africa, Asia)	No
Sesame seed expeller	2			100 (Africa, Asia)	Yes LNV Yes

Feed materials (from plant origin)	Availability of the 'organic' or 'in-conversion' forms: 1) fully available, 2) partially available, 3) not available	Origin of the 'organic' form: (indicating the % of the total available 'organic' feed material)			Is the conventional form of the feed material strictly needed in 'organic' farming? (Yes/No)
		National level (%)	Other Member States (%) ²	Third countries (%) ³	
Palm kernel expeller	2			100 (Asia)	Yes LNV No
Turnip rape seed expeller	Unknown product	?	?	?	?
Turnip rape seed hulls	Unknown product	?	?	?	?
Pumpkin seed	3				No
Pumpkin expeller	3				No
Olive pulp (physical extraction)	2		100 (I,F,E)		No
Chick peas as seeds	3				No
Ervil as seeds	Unknown product	?	?	?	?
Chickling vetch as seeds	Unknown product	?	?	?	?
Pea as seeds	1		70 (D,DK,F,S) LNV 90 (D,DK,F,S)	30 (America, East-Europe) LNV 10 (America)	No
Pea middings	3				No
Pea bran	3				No
Horse beans as seeds	2		75 (D,F,DK) LNV 90 (D,F,DK)	25 (East-Europe, America) LNV 10 (America)	No
Vetches as seeds	Unknown product	?	?	?	?
Lupin as seeds	2		75 (D,F) LNV 70 (D,F)	25 (Australia, East-Europe) LNV 30 (Australia, East-Europe)	Yes LNV No
Sugar beet pulp	2 LNV 1 (geldt alleen voor vochtrijke variant)	100			Yes LNV No
Dried beet	3				Yes LNV No

Feed materials (from plant origin)	Availability of the 'organic' or 'in-conversion' forms: 1) fully available, 2) partially available, 3) not available	Origin of the 'organic' form: (indicating the % of the total available 'organic' feed material)			Is the conventional form of the feed material strictly needed in 'organic' farming? (Yes/No)
		National level (%)	Other Member States (%) ²	Third countries (%) ³	
Potato	2	90	10 (D,F,B)		No
Sweet potato as tuber	3				No
Manioc as roots	2			100 (Asia)	No
Potato pulp	3				Yes LNV No
Potato starch	3				No
Potato protein	3				Yes
Tapioca	2			100 (Asia)	No
Carob pods	3				No
Citrus pulp	2		10 (E,I,F)	90 (America)	No
Apple pomace	3				No
Tomato pulp	3				No
Grape pulp	3				No
Lucerne	1	100			No
Lucerne meal	1	100			No
Clover	1	100			No
Clover meal	1	100			No
Grass (from forage plants)	1	100			No
Grass meal	1	100			No
Hay	1	100 LNV 80	LNV 20 (D,A)		No
Silage	1	100			No
Straw of cereals	1	100 LNV 50	LNV 50 (D,F,DK)		No

Feed materials (from plant origin)	Availability of the 'organic' or 'in-conversion' forms: 1) fully available, 2) partially available, 3) not available	Origin of the 'organic' form: (indicating the % of the total available 'organic' feed material)			Is the conventional form of the feed material strictly needed in 'organic' farming? (Yes/No)
		National level (%)	Other Member States (%) ^{1,2}	Third countries (%) ³	
Root vegetables for foraging	1	100			No
Molasses (as binding agent in compound feedingstuffs)	2			100 (America)	Yes
Seaweed meal	3		LNV 100 (UK)		Yes LNV No
Powders and extracts of plants	3				Yes
Plant protein extracts	3				Yes
Spices and herbs	2			100 (Asia)	Yes
[further rows might be added for feed materials not mentioned above]					